

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. II. Quomodo possit introduci consuetudo contra legem?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

per consensum saltem tacitum, qualis est tolerantia Principis, cum facile posset consuetudinem impedire, eive resistere: ergo.

7. Hinc infero cum Salmanticensibus, nullam posse dari consuetudinem, quæ adversus immunitatem Ecclesiasticam prævaleat, tametsi sit immemorialis; siquidem Summus Pontifex quotannis in Bulla Cœnæ ejusmodi consuetudinem seu corruptelam damnat, & improbat. Neque refert, quòd Summus Pontif. sciat, in multis locis contrarium praticari; nam multa, quæ per patientiam tolerantur (ut evitentur majora mala) non hoc ipso comprobantur, præsertim dum contraria protestatio singulis annis renovatur, per c. cum jam dudum. de præbendis. c. denique, dist. 4.

8. Porro prædictus consensus Principis, sive magistratus dividitur in *personalem*, & *legalem* seu *generalem*. *Personalis* est, qui provenit à persona Principis, consuetudinis notitiam in specie habentis, eamque vel expresse vel tacite applicantis. *Legalis* seu *generalis* est consensus in jure communi generaliter expressus pro omni consuetudine legitime introducta: qualis à Superiore Ecclesiastico habetur in c. finali, de consuetud. & à Civili in l. de quibus. ff. de legibus dicente: *Reclissimè etiam illud receptum est, ut leges non solum suffragio legislatoris, sed etiam tacito consensu omnium per de consuetudinem abrogentur*. Prior consensus adeoque & specifica notitia consuetudinis requiritur, quando nondum adest tempus ad præscribendum sufficiens: tunc enim ad inducendum jus aliunde robur habere non potest. *Legalis* verò consensus ad consuetudinem tam præter, quam contra legem sufficit, quando expletus est temporis lapsus ad præscriptionem requisitus; cum jura plus non requirant, quam ut consuetudo sit rationalis, & legitime præscripta. Unde

9. Requiritur quartò notabilis temporis diurnitas: sed quanta illa? Variant Authores. Et quidem si consuetudo introducatur sciente & connivente Principe, verisimile est juxta prius dicta, minorem temporis tractum, & illum quidem sufficere, ex quo prudenter colligi potest, Principem in novi juris introductionem, vel propriæ legis abrogationem consentire. Verùm quia & hoc nimis incertum est, ideo regulariter ad consuetudinem tam præter, quam contra legem requiritur decennium; Nam jura ad introductionem consuetudinis requirunt longum tempus: sed eadem jura continuatum decennium reputant longum tempus. l. ult. C. de præscript. §. i. instit. de usucapion. Ergo illud regulariter ad consuetudinem requiritur. Quia tamen adversus Ecclesiam non nisi post quadraginta annos præscribitur, c. de quarta. c. ad aures. de præscript. ideo ad inducendam consuetudinem adversus leges Ecclesiasticas quadraginta annos requirunt Layman tr. 4. c. 24. n. 5. Suar. l. 6. c. 8. Alii verò non minus probabiliter cum Haunoldo etiam ad consuetudinem præscribendam contra leges Canonicas decennium sufficere affirmant; tum quia consuetudinis præscriptio non est rigorosè sed tantum quasi præscriptio; tum quia consuetudo contra legem Ecclesiasticam

non infert aliquod damnum in bona & dominia Ecclesiæ, cui præcavendo longius tempus ad præscribendum contra Ecclesiam jura requirunt.

Requiritur quintò. Ut consuetudo sit rationalis per c. ult. de consuetud. ibi; *licet longæ consuetudinis non sit vilis auctoritas; non tamen est usque adeo valitura, ut juri positivo debeat præjudicium generare, nisi fuerit rationalis, & legitime sit præscripta*. Cum enim consuetudo vim legis à potestate legislativa accipiat; ideo licet ista ad actum leges ferendi prudens & rationale iudicium supponit, sic etiam consuetudo requirit. Nec tamen, ut consuetudo sit rationalis, oportet, ut semper positive conferat ad boni communis utilitatem [quod est esse rationale positive] sed sufficit, si publicæ utilitati non adversetur, [quod est esse rationale negative] ut observat P. Engel l. 1. t. 4. §. 4. neque juri Divino & naturali repugnet, neque sit jure Canonico reprobata; nam si lex ipsa obstat consuetudini inducendæ, eamque corruptelam esse declarat, veluti in c. quod super his, de consanguinit. & affinit. non poterit præsumi consensus legis Principis, ut tradit Aug. à V. M. disp. 5. q. 10. quamvis clausulæ reprobatiæ consuetudinis tam in præteritum, quam in futurum e. g. *nullà impofterum valitur à consuetudine, non impediunt, quò minus variatis circumstantiis ex nova rationali causa consuetudo legi contraria introduci possit; cum illa ipsa clausulæ juris humani & positivi efficaciam, contra quam rationalis consuetudo admittitur, non excedant: veluti cum Panormit. tradunt P. Engel l. c. n. 15. & Reverendiss. D. Rup. Kimpfler parte 4. §. 1. n. 4. in Thel. de consuetud.*

§. II.

Quomodo possit introduci consuetudo contra legem?

EX præmissis facile deducitur, posse legem abrogari per consuetudinem: nam potest hoc abrogari per consensum & voluntatem legislatoris: sed consuetudo contra legem habet efficaciam ex incluso consensu & voluntate legislatoris: ergo potest legem contrariam abrogare, dummodo habeat requisita primùm expolita.

Verùm hic non levis difficultas insurgit: Nam ut introducatur consuetudo juris debet esse rationalis: sed contra legem sub peccato obligatam consuetudo non potest esse rationalis; et actibus quippe peccaminosis & contra legem, adeoque & rectam rationem commissis non potest constari rationalis consuetudo & bonæ fidei præscripta: atqui talis est consuetudo quæ contra legem inducitur: ergo. Respondent graves Authores, Suarez l. 7. c. 1. Palas disp. 3. punct. 2. §. 1. Haunold de i. & i. ro. 1. c. 3. contr. 1. & nuper Clariss. D. Clede in assert. juridicis, assert. 3. p. 8. posse introduci consuetudinem contra legem per actus etiam illicitos & formaliter peccaminosos, quæ tamen erit rationalis, inquam non est contra legem naturalem vel divinam, neque assert. incommo. bono publico. Moventur primò: quia consuetudo contra legem inducitur vel per actus formaliter, vel non

formaliter peccaminosos. Non secundum; ergo primum. Minor probatur: Consuetudo non inducitur contra legem, nisi cum scientia legis contrariæ & animo abjiciendi illam, atque jus contrarium inducendi: sed hoc non fit nisi per actus vel omissiones formaliter peccaminosas; ergo. *Secundò*. Ad inducendam consuetudinem præter legem, requiritur ex parte introducentium animus introducendi obligationem legis, & ideo quidem, quia actus ex errore gesti non præbent sufficiens argumentum liberi & voluntarii consensûs in obligationem legis: ergo ex eodem capite ad inducendam consuetudinem contra legem requiritur animus se deobligandi à lege, quod non fit nisi per actus vel omissiones scienter & malâ fide contra legem exercitas; nam actus bonâ fide elicitii supponunt ignorantiam obligationis, & erroneam opinionem, quòd antecessores ex justa causa legem non servarint.

13. His tamen non obstantibus adhæreo sententiæ Laymanni l. 1. Theol. mor. tr. 4. c. 24. P. Engel Colleg. Juris C. tit. 4. de consuet. §. 4. Reverendiss. D. Ruperti Kimpfler in *Disp. de consuetud.* part. 2. §. 3. n. 9. p. 17. per actus formaliter malos, & peccaminosos consuetudinem non induci: neque illos actus in introductione consuetudinis esse computandos. Nam primò jus consuetudinarium cum sit regula legitima humanorum actuum moraliter bona, honesta, recta, rationabilis, non potest confligere ex causa formaliter inhonesta, & à recta ratione devia, quales sunt omnes actus formaliter mali & peccaminosi. Secundò, neque potest indicare rationabilem consensum, sed potiùs corruptelam, quod contra rectam rationem in contumeliam Creatoris committitur. Tertiò, neque potest legislator in ejusmodi actus vel personaliter vel legaliter consentire. Quartò, neque debent subditi ex transgressione legis præmium & exemptionem à vinculo legis reportare, *arg. c. fin. de præscript.* Quintò, neque capio, quomodo dici possit consuetudo legitime præscripta [esto non sit adæquatâ paritas cum præscriptione contra bona & dominia] cui neque lex, neque bona fides suffragatur: neque enim solus temporis tractus sufficit, ut aliquid sit legitime præscriptum.

14. Debet igitur consuetudo in triplici statu considerari. Primus est quasi dispositivus, quo popu-

lus malâ fide scienter & peccaminosè contra legem operatur; ubi licet consuetudinis præscriptio nondum incipiat defectu rationabilitatis & bonæ fidei, sunt tamen quasi dispositiones, ut successores de consuetudine jam præscripta, & sufficienti consensu tum populi, tum legislatoris bonâ fide præsumere & licitè contra legem operari possint, qui est status secundus consuetudinis in fieri, quo nempe consuetudo lapsu temporis decennalis introducitur, & tertius est status ipsius in factò esse, quo consuetudo per actus non jam formaliter, sed materialiter tantum contra legem elicitos legitime præscripta, legis contrariæ obligationem extinguit.

Unde jam ad 1. argumentum in contrarium Respondeo, consuetudinem introduci per actus non formaliter peccaminosos, sed tantum materialiter, & cum ignorantia obligationis contra legem elicitos. Probationem distinguo dupliciter: Consuetudo introducitur contra legem cum scientia legis contrariæ, & animo abjiciendi illam materialiter [h. e. faciendi id quod à parte rei est lege prohibitum, cum inculpabili tamen ignorantia obligationis] concedo; formaliter, nego; & sic dist. min. nego consequentiam. Secundò: Introducitur cum animo abjiciendi etiam formaliter, tanquam per actus quasi remote dispositivos, instar conditionis sine qua non, concedo; tanquam per actus proximè causativos, nego consequ. Ad 2. nego consequ. & paritatem; quia non tam facile præsumi potest liber consensus populi ad imponendam sibi obligationem, quàm ad amovendam. Quia igitur in introductione consuetudinis præter legem agitur de imponenda obligatione, actus ignoranter elicitii non præbent sufficiens argumentum consensûs liberi: quia verò in consuetudine contra legem agitur de favore, de obligatione, libertate, ad quam populus suo pte genio inclinat, sufficiens argumentum consensûs præbent actus cum scientia quidem legis, sed tamen cum probabili ignorantia obligationis elicitii: quæ quidem probabilis ignorantia consuetudini contra leges est propria, & necessaria, ut per illam rationabilis causa saltem putativa contra leges agendi detur, & actuum malitia bonæ fidei adminiculò abstergetur, prout tradit cit. Clariss. Kimpfler p. 43 n. 3.

ARTICULUS III.

De legum interpretatione, & epikia.

SUMMARI A.

1. Definitio & divisio interpretationis.
2. Interpretationem doctrinalem patitur etiam lex Divina, & naturalis.
3. Divisio interpretationis doctrinalis.
4. Extensiva interpretatio alia comprehensiva ob identitatem rationis:
5. Alia purè extensiva, ob paritatem rationis.
6. Quid interpretatio restrictiva, & epikia?
7. Datur epikia.
8. Etiam in lege Divina & naturali.
9. Excipiuntur leges irritantes.

§. I.

De legum interpretatione, & epikia.

Interpretatio est explicatio verborum legis, ordinata ad concipiendum verum legis sensum & significationem à legislatore intentam. Est triplex juxta glossam in l. 37. ff. de LL. Authentica, quæ est ab ipso Principe & legislatore, ejusque Successore vel Superiore, non autem ab inferiore, nisi ad hoc ipsum à Superiore potestatem acceperit, habet authoritatem & efficaciam legis,

Tr 3

pre